



سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

نظری بر نظام درجه بندی سنی اکران فیلم های سینمایی در ایران

گزارش راهبردی

پژوهشکده هنر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



پژوهشگاه اسناد و کتابخانه ملی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

نظری بر نظام درجه بندی سنی اکران فیلم های سینمایی در ایران

گزارش راهبردی

پژوهشکده هنر

پاییز ۱۳۹۸

نظری بر نظام درجه‌بندی
سنی آکران فیلم‌های
سینمایی در ایران

گزارش‌راهبردی

زیر نظر: پژوهشکده هنر
تهیه و تنظیم: امیررضا تجویدی
سال انتشار: پاییز ۱۳۹۸
چاپ در تیراژ محدود

فهرست مطالب

| | |
|---|----|
| پیشگفتار | ۱ |
| مقدمه | ۳ |
| بخش اول: نظری بر نظام درجه‌بندی سنی در سینمای جهان | ۷ |
| نظام رده‌بندی سنی فیلم در جهان | ۹ |
| پیشینه نظام درجه‌بندی سنی در سینمای ایران | ۳۱ |
| بخش دوم: سینمای ایران و نظام درجه‌بندی سنی | ۱۳ |
| ضرورت ایجاد نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران | ۱۴ |
| نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران و جهان | ۱۵ |
| پیامدهای محتمل اجرای نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران | ۱۷ |
| چالش‌های پیش روی نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران | ۲۲ |
| بخش سوم: پیشنهادهایی برای نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران | ۳۱ |
| ضمیمه: آیین‌نامه نظام درجه‌بندی سنی برای فیلم‌های سینمایی ایران | ۳۵ |
| فصل اول: اهداف | ۳۶ |
| فصل دوم: رده‌بندی سنی | ۳۶ |
| فصل سوم: ضوابط و مقررات اجرایی | ۳۷ |
| فصل چهارم: تخلفات و مجازات‌ها | ۳۸ |

پیشگفتار

گزارش پیش رو حاصل نشست تخصصی با عنوان «نظام درجه‌بندی سنی در اکران فیلم‌های سینمایی در ایران» است که در پژوهشکده هنر پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات در تاریخ ۹۸/۵/۱۲ برگزار شد. این نشست با حضور دکتر عبدالله بیچرانلو، عضو هیئت علمی گروه علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه تهران و کیوان کثیریان، منتقد و کارشناس سینما و دبیری امیررضا تجویدی برگزار شد. در این نشست تلاش شد تا مهم‌ترین مباحث مرتبط با موضوع با سخنرانان به بحث گذاشته شود و مطالعه و کنکاشی تحقیقی در ابعاد مختلف این نظام‌نامه و نیز درخصوص اجرای آن در سینمای ایران صورت پذیرد.

در این جلسه نمایندگان از سازمان سینمایی نیز حضور یافتند. اکنون با بررسی نسخه نهایی نظام‌نامه که پس از این جلسه منتشر شد، به نظر می‌رسد برخی از مهم‌ترین پیشنهادهای مطرح‌شده در این نشست مورد توجه قرار گرفته و در ویرایش بعدی شیوه‌نامه، لحاظ شده است؛ ازجمله در تبصره ۴ از ماده ۳ که براساس آن، دیگر مدیران سینما مکلف نیستند از حضور افراد مشمول به سالن‌های سینما جلوگیری کنند. همچنین بخشی از گفت‌وگو بر اهمیت حضور متخصصان حوزه‌های مهم و مرتبط ازجمله روان‌شناسی در ترکیب اعضای هیئت رده‌بندی سنی تأکید داشت که به نظر می‌رسد در

انتصاب اعضا مورد توجه قرار گرفته است. پیش‌بینی تبعات محتمل اجرای نظام درجه‌بندی سنی در سینمای ایران نیز از دیگر دستاوردهای این نشست بود که امید است مورد توجه و تأمل سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان قرار گیرد.

به‌منظور دسترسی به متن نظام‌نامه مذکور، نسخه نهایی این سند به انضمام اسامی اعضای منصوب هیئت رده‌بندی سنی، به ضمیمه گزارش درج شده است.

مقدمه

در تاریخ نهم اردیبهشت ۱۳۹۸، دستورالعملی^۱ در دستور کار مدیران سینمایی کشور قرار گرفت که به موجب آن، به منظور پیش‌گیری از هرگونه آسیب به مخاطبان سینمای ایران - اعم از گروه‌های سنی مختلف - و براساس موازین تربیتی، اخلاقی و باورهای اجتماعی، تنظیم نظام درجه‌بندی سنی برای فیلم‌های سینمای ایران، به‌عنوان یک ضرورت شناخته شد. اهمیت اجرایی شدن این نظام درجه‌بندی سنی، آن‌طور که در دستورالعمل مذکور آمده است، از این‌رو است که گاه نمایش رفتار و گفتار شخصیت‌های منفی فیلم‌ها یا نمایش رخ‌دادهایی که متضمن خشونت، ترس و مضامین مشابه هستند، برای برخی گروه‌های سنی نامناسب تلقی می‌شود و بنابراین، دسته‌بندی مخاطبان براساس نیاز و توان سنی‌شان حائز اهمیت است. آن‌گونه که در پایان این دستورالعمل ذکر شده است، نظام درجه‌بندی سنی، معیار مناسبی برای خوب یا بد بودن محتوای آثار سینمایی نیست و تنها هدایت‌گر مخاطبان در تشخیص مطابقت آثار با موازین تربیتی و روانی و اجتماعی براساس سنین مختلف است. در این دستورالعمل در چهار فصل، ضرورت ایجاد نظام درجه‌بندی سنی برای اکران فیلم‌ها، ملاک‌های انجام

۱. آیین - نامه - درجه - بندی - سنی - فیلم - های - سینمایی - ابلاغ - شد/83297259/news/irna.ir/www

این رده‌بندی، ضوابط و مقررات اجرایی آن و درنهایت، تخلفات و مجازات مرتبط با اجرای آن تعیین و تبیین گردید. به‌موجب این دستورالعمل، دفاتر پخش فیلم، سالن‌های نمایش، سامانه‌های مجازی پخش فیلم و همچنین سامانه‌های فروش بلیت، مکلف و موظف به اطلاع‌رسانی در مورد درجه‌بندی سنی فیلم‌های سینمای ایران شناخته شده‌اند و مسئولیت نظارت بر حسن اجرای تمام بندهای دستورالعمل نیز، برعهده معاونت ارزشیابی و نظارت سازمان امور سینمایی و سمعی و بصری خواهد بود. این دستورالعمل از تاریخ دهم اردیبهشت ۱۳۹۸ لازم‌الاجرا شد. در چنین شرایطی، واکاوی این مهم که دستورالعمل یادشده برای تعیین خط‌مشی در حوزه نظارت بر توزیع و اکران فیلم‌های سینمای ایران، تا چه حد قابلیت و ضمانت اجرایی داشته و خواهد داشت و هم اینکه تا چه اندازه فقط در حد توصیه و پیشنهاد باقی خواهد ماند، بسیار ضروری است.

در این نشست و با حضور دکتر عبدالله بیچرانلو، عضو هیئت علمی گروه علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه تهران و کیوان کثیریان، منتقد و کارشناس سینما، نخست به مروری بر چگونگی شکل‌گیری و سازوکار عملیاتی نظام‌های درجه‌بندی سنی پیشین در برخی کشورهای صاحب صنعت سینما و مقایسه آن با سازوکاری پرداخته شد که در ایران در حال انجام است. همچنین برخی تغییرات لازم و اصلاحات پیشنهادی برای واضعان این نظام مطرح شد که هم این نظام را به هدف اصلی خود، یعنی محافظت از گروه‌های سنی مختلف مخاطبان سینمای ایران در برابر محتوای نامناسب نزدیک خواهد کرد و هم حسن اجرای آن تأمین خواهد شد.

بخش‌های مربوط به ضرورت ایجاد نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران، نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران و جهان، پیامدهای محتمل اجرای نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران، نظام رده‌بندی سنی فیلم و توانایی در

جذب هدفمند مخاطب خاص به سینما و درنهایت بندهای چالش برانگیز دست‌ورالعمل نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران، مأخوذ از نظرات دکتر عبدالله بیچرانلو است و مباحث مربوط به پیشینه نظام درجه‌بندی سنی در سینمای ایران، تأثیر نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایجاد تنوع ژانر در سینمای ایران، نظام رده‌بندی سنی فیلم و اقتصاد سینمای ایران، چالش‌های پیش روی نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران و نسبت نظام رده‌بندی سنی فیلم در ایران با دغدغه‌های سینماگران ایرانی، از مباحث مطرح‌شده از سوی آقای کیوان کثیریان استخراج شده است.

بخش اول:

نظری بر نظام درجه‌بندی سنی در سینمای جهان

پیش از آنکه به ضرورت و پیشینه شکل‌گیری نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران اشاره شود، شایسته است به نظام و الگوهای مشابه در کشورهای صاحب صنعت سینما که تجربه آنها در ایجاد دستورالعمل فعلی نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران مؤثر بوده است، نگاهی داشته باشیم. مرور تجربیات کشورهای صاحب صنعت سینما و استفاده از مبانی در نظر گرفته شده در تعیین رده‌های سنی مخاطبان، می‌تواند مقدمه‌ای برای فهم این مهم باشد که صنعت سینما در جهان بنا بر چه ضرورت‌هایی به ایجاد نظام‌های درجه‌بندی سنی مخاطبان سینما اقدام کرده است و تا چه حد می‌توان با بومی کردن این ضرورت‌ها، رویه‌ای را برای نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران الگو قرار داد و بر مبنای آن عمل کرد.

چیستی نظام درجه‌بندی سنی

مطابق تعریف جهانی، نظام درجه‌بندی سنی، نظامی برای طبقه‌بندی سنی محتوای رسانه‌ای است. بیشتر این نظام‌ها را بخش دولتی شکل داده‌اند و اغلب براساس رده‌بندی محتوای تصاویر متحرک هستند. این نظام به والدین

کمک می‌کند که بر محتوای فرهنگی مورد استفاده فرزندان خود، نظارت داشته باشند.

چرایی ایجاد یک نظام درجه‌بندی سنی

در مورد دلیل ایجاد نظام درجه‌بندی سنی برای محصولات رسانه‌ای جهان، به صورت کلی می‌توان سه دلیل عمده را برشمرد که عبارت‌اند از:

- حساسیت وضعیت فرهنگی و روان‌شناختی کودک و نوجوان تماشاگر فیلم به محتوایی که در معرض آن قرار می‌گیرد.
- هراس اخلاقی جامعه از مواجهه مخاطبانی از گروه‌های سنی خاص با محتواهای حساسیت‌برانگیز.
- دغدغه‌های تربیتی والدین و بزرگسالان در خصوص فرزندان و مخاطبان در گروه‌های سنی پایین‌تر.

بافت‌مندی تعریف سن برای نظام درجه‌بندی سنی

برای در نظر داشتن معیار ایجاد یک نظام درجه‌بندی سنی، باید این نکته را مدنظر داشت که در چه نقطه سنی یک کودک به بزرگسال تبدیل می‌شود؟ همچنین باید در نظر داشت که آیا برای مثال در ایران، پایان دوره دبستان، پایان کودکی است یا پایان دوره متوسطه اول؟ زیرا در برخی کشورها، پایان دبستان، برابر پایان کودکی فرض شده است.

معیارهای عمومی رده‌بندی سنی فیلم‌ها

در سطح جهان و به‌ویژه در کشورهایی که صاحب صنعت فیلم‌سازی هستند، تکرار و قاعده‌مندی برخی معیارها جهت انجام رده‌بندی سنی میان مخاطبان آثار، این معیارها را قابل تعمیم و آن‌ها را به معیارهای غالب برای انجام رده‌بندی سنی فیلم تبدیل کرده است. این معیارهای عمومی عبارت‌اند از:

- گفت‌وگوهای بازیگران و استفاده از کلمات نامناسب (رکیک)
- ترس و خشونت و صحنه‌های خشونت‌بار

- استفاده از مواد مخدر در فیلم
- صحنه‌های مبتذل و برهنگی

نظام رده‌بندی سنی فیلم در جهان

با مروری بر مهم‌ترین نظام‌های رده‌بندی سنی فیلم در کشورهای صاحب صنعت سینما، در نهایت می‌توان سه نظام ممتاز از این نوع رده‌بندی سنی فیلم را در سطح جهان شناسایی کرد که عبارت‌اند از:

نظام رده‌بندی سنی سینمایی در بریتانیا

نظام رده‌بندی سنی فیلم در بریتانیا به صورت جدی از دهه ۱۹۳۰ اجرایی شد. در دهه‌های ۱۹۳۰ تا ۱۹۶۰ در بریتانیا، هجوم روزافزون تماشاگران از جمله زنان و کودکان به سینماها (سینما هنر - رسانه غالب جمعی)، به ایجاد پارادوکسی اساسی منجر شد: هراس اخلاقی جامعه از سینما در برابر نیاز به رونق اقتصاد گیشه فیلم‌ها. در نهایت برای رفع این پارادوکس، رده A در انگلیس در دهه ۱۹۳۰ (به‌عنوان تماشای فیلم همراه بزرگسال) برای فیلم‌ها تعیین شد که البته معمولاً با تسامح زیاد اجرا می‌شد. در این نظام رده‌بندی، رده‌های مختلف سنی عبارت بودند از:

U: مناسب برای همه افراد چهار سال به بالا، چارچوب محتوا در این رده مثبت است و خشونت یا تهدید و ترس ندارد.

PG: مناسب برای تماشا با راهنمایی والدین برای کودکان تا حدود هشت سال، اما ممکن است برخی صحنه‌ها برای کودکان کم سن و سال‌تر مناسب نباشند.

۱۲A/۱۲: مناسب برای افراد ۱۲ سال به بالا، افراد زیر ۱۲ سال اجازه دیدن فیلم‌های A ۱۲ یا خرید ویدیوی آن‌ها را بدون تأیید والدین ندارند. ۱۲ برای انتشار ویدیو است.

۱۵: مناسب برای افراد ۱۵ سال به بالا
 ۱۸: مناسب برای افراد ۱۸ سال بالا، افراد در این سن اجازه تماشای هر محتوایی را دارند مگر در مواردی خاص.

R18: فقط در سینماهای دارای مجوز پخش و مغازه‌هایی که محتوای جنسی را به فروش می‌رسانند، به بزرگسالان فروخته می‌شود.

برای هر یک از این رده‌های سنی، موضوعاتی نیز تعیین شده بودند که میزان یا شدت آنان در هر گروه سنی متفاوت بود. این موضوعات عبارت‌اند از: مضمون/ موضوع، زبان، برهنگی، روابط جنسی، خشونت و تهدید، رفتار خطرناک، سلاح، ترس و وحشت و مواد مخدر.

هم‌چنین این نظام، مؤلفه‌هایی اصلی را برای انجام رده‌بندی مدنظر داشت که عبارت بودند از: بافت، درون‌مایه، جو و تأثیر، تبعیض، مواد مخدر، رفتار قابل تقلید، زبان، برهنگی، روابط جنسی، ترس و خشونت.

نظام رده‌بندی سنی سینمایی در آمریکا

این نظام رده‌بندی سنی نیز همچون رده‌بندی سنی در بریتانیا، چند رده کلی و اساسی دارد که عبارت‌اند از:

رده G: مناسب همه سنین.

رده PG: هشدار ضرورت مراقبت والدین/ وجود رگه‌هایی از خشونت و صحنه‌های مبتذل.

رده PG-۱۳: بچه‌های زیر ۱۳ سال نباید فیلم را تماشا کنند.

رده R: ضرورت همراهی والدین با افراد زیر ۱۷ سال در تماشای فیلم.

رده NC-۱۷: ممنوعیت تماشای فیلم برای افراد زیر ۱۷ سال.

نظام رده‌بندی سنی سینمایی در کره جنوبی

اجرای نظام رده‌بندی سنی فیلم در کره جنوبی، به صورت جدی از دهه ۱۹۹۰ آغاز شد. در سال ۱۹۹۶ دادگاه قانون اساسی کره، در حکمی تاریخی، اعمال

سانسور دولتی بر فیلم‌ها را نقض قانون اساسی اعلام کرد که این حکم، به معرفی نظام رده‌بندی سنی و الغای هیئت سانسور (ممیزی) انجامید. نتیجه این اتفاق نیز کاهش مقاومت تدریجی برای سانسور فیلم‌ها در کره بود. این نظام چند رده کلی و اساسی دارد که عبارت‌اند از:

مناسب برای همه: برای همه سنین مناسب است و ممکن است برخی اوقات شامل خشونت یا برخی عبارات زننده باشد.

۱۲: کودکان زیر ۱۲ سال اجازه تماشای این محتوا را ندارند. این رده محتوا ممکن است دربرگیرنده وحشت، برخی خشونت‌های تخیلی، برخی محتواهای جنسی، کمی استفاده از زبان خشن، خون‌ریزی ملایم و یا درون‌مایه‌های زننده و وسوسه‌انگیز باشد.

۱۵: کودکان زیر ۱۵ سال اجازه تماشای این محتوا را ندارند. این رده ممکن است دربرگیرنده استفاده از الکل، محتوای جنسی بیشتر نسبت به رده قبل، خشونت ملایم یا کمی خشونت سخت، خون‌ریزی و کشتار زیاد یا درون‌مایه‌های وسوسه‌انگیز باشد.

۱۹: افراد زیر ۱۹ سال اجازه تماشای این محتوا را ندارند. این رده محتوا اجازه پخش در ساعات ۷ الی ۹ صبح و ۱ بعدازظهر تا ۱۰ شب را ندارند. برنامه‌های با این رده اغلب درون‌مایه‌های بزرگسالانه، وضعیت‌های جنسی، زبان خشن و صحنه‌های خشونت آزاردهنده دارند.

نظام رده‌بندی سنی فیلم در کره جنوبی، مؤلفه‌هایی اصلی را برای انجام رده‌بندی مدنظر داشت که عبارت‌اند از: درون‌مایه، روابط جنسی و برهنگی، خشونت، زبان، وحشت، مواد مخدر و رفتار قابل تقلید.

بخش دوم:

سینمای ایران و نظام درجه‌بندی سنی

با مرور پیشینه نظام‌های درجه‌بندی سنی فیلم در کشورهای صاحب صنعت سینما، می‌توان به این موضوع پرداخت که در مقایسه با مبنای تعریف این نظام‌ها در سینمای جهان و همچنین سازوکار عملیاتی شدن آنها در ساختارهای سینمایی مختلف سراسر جهان، دستورالعمل فعلی نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران تا چه حد تخصصی و علمی به نظر می‌رسد؟ با انجام مقایسه‌ای تطبیقی و با در نظر داشتن توانایی‌های اجرایی و مدیریتی سینمای ایران است که می‌توان به راه‌کارهایی رسید که مبتنی بر آنها با بازنگری در برخی بندهای دستورالعمل مذکور، فرایند اجرای آن را به حسن اجرای مطلوب مدیران سازمان سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نزدیک‌تر کرد و تردیدهای اهالی سینما را در خصوص قابلیت نظام درجه‌بندی سنی برای دستیابی به توسعه در صنعت سینما نیز برطرف ساخت.

پیشینه نظام درجه‌بندی سنی در سینمای ایران

نظام درجه‌بندی سنی فیلم چه در ایران و چه در دیگر کشورها، ذیل ادبیات مرتبط با نظارت و ممیزی تعریف می‌شود. به عبارتی، در ازای اینکه فیلم

در اوضاعی یکسان برای مخاطبان در تمام گروه‌های سنی نمایش داده شود، به نوعی غربال در میان مخاطبان دامن زده می‌شود تا خود فیلم حتی‌المقدور دچار سانسور و ممیزی نشود. پیش از این در ایران، محتوای چالش برانگیز فیلم برای حساس‌ترین اقشار جامعه ممیزی می‌شد و بدین ترتیب، رویه نظارت کاملاً به ممیزی فیلم‌ها میل داشت. در این حال است که نظام درجه‌بندی سنی این امکان را می‌دهد که رویه نظارت، کاملاً به سویه انطباق ذائقه مخاطبان با محتوای فیلم‌ها میل کند تا از این طریق، کمترین هزینه بر فیلم به‌لحاظ ممیزی وارد شود. البته در این مورد در تمام کشورها، حداقل‌هایی از نظارت بر محتوا از سوی خود فیلم‌سازان اعمال می‌شود؛ اما به‌هرصورت، گاهی گنجاندن بعضی محتواهای حساس هم‌سو با اهداف دراماتیک یا فرامتنی داستان اجتناب‌ناپذیر است. در چنین اوضاعی، طبقه‌بندی مخاطبان اثر به معنی لطمه‌زدن به محتوای فیلم خواهد بود. در این وضعیت، تصمیم با مخاطب است که به درجه‌بندی سنی فیلم پای‌بند بماند یا نه. نکته مهم در این زمینه این است که با توجه به پیشینه درجه‌بندی سنی فیلم در سایر کشورها، تثبیت این موضوع در ایران به فرهنگ‌سازی در طول زمان نیاز دارد تا این باور حاصل شود که اعداد مندرج بر درجه‌بندی سنی فیلم‌ها، واقعی است و رعایت آن ضروری به‌نظر می‌رسد. در این صورت، مخاطب نیز به این درک خواهد رسید که محتوای یک فیلم برایش مناسب است یا نه.

ضرورت ایجاد نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران

به‌نظر می‌رسد ضرورت اصلی که نظام درجه‌بندی سنی در دستور کار سینمای ایران قرار گرفته است، این باشد که سینمای ایران روند تجاری شدن را، هرچند کند و در حد اقتصاد محدود ایران، در پیش گرفته است. در چنین

روندی، سینما باید به نحوی عامه‌پسند و مخاطب‌پسند عمل کند؛ تلاشی که امروزه در فیلم‌های ایرانی قابل مشاهده است. البته این عامه‌پسندی در ایران متناسب با بافت فرهنگی و اجتماعی جامعه شکل می‌گیرد و گاهی با تابوشکنی‌هایی پیوند می‌خورد که فرایند ممیزی ایجاد کرده است. فضای تجاری شدن سینما باعث شده است تا میل به دورزدن خط‌قرمزها بیشتر شود و در نتیجه، در بیشتر رسانه‌ها به مباحثی چون هراس اخلاقی از چنین فیلم‌هایی دامن زده شده است. در این اوضاع، سازمان سینمایی در واکنش به انتقاداتی از این دست بود که تصمیم به ایجاد نظام درجه‌بندی سنی گرفت که البته اقدامی مثبت است؛ اما در مجموع می‌توان گفت تحولات سینمای ایران در این سال‌ها - به‌ویژه تحولات سینمای شبه‌کمدی - به این امر منجر شد که برای جلوگیری از توقیف فیلم‌ها و حیف شدن سرمایه صرف‌شده برای ساخت این آثار، راه‌حلی میانه اتخاذ شود تا تنش‌ها و اختلاف‌نظرها در مورد وضعیت سینمای ایران حل و فصل شود و با ایجاد محدودیت تماشا برای برخی گروه‌های سنی، کمتر به هراس اخلاقی جامعه از برخی فیلم‌ها دامن زده شود و جلوی برخورد صفر و صدی با فیلم‌های سینمای ایران نیز گرفته شود. در مجموع می‌توان گفت اگرچه شکل گرفتن این نظام در ایران کاملاً در واکنش به عوامل تنش‌زا و با تأخیر انجام شده است، اما در کل اتفاقی خوب و مثبت است که می‌توان به آن امیدوار بود، هرچند که شباهت‌های بسیاری به نمونه‌های خارجی دارد و مصادیق برخی معیارهای آن از قبیل صحنه‌های خشن و برانگیزاننده جنسی چندان روشن نیست و در مورد کارشناسی این نظام و همچنین عملیاتی بودن محتوای آن، تردیدهایی وجود دارد.

نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران و جهان

در مورد میزان تشابه و تمایزهای نظام رده‌بندی سنی فیلم در ایران با نمونه‌های

جهانی، بیرون از ساختار تشکیل دهنده آن نمی‌توان نظر چندان روشنی داد، زیرا از منظر بیرونی، فقط خروجی این نظام قابل مشاهده است. به‌طور مثال، زمانی که نظام رده‌بندی سنی بازی‌های رایانه‌ای در سال ۸۸ تصویب شد، گروه تعیین‌کننده مفاد آن بیان کردند که برای مدت‌های مدیدی در حال کارشناسی علمی - اعم از علوم روان‌شناختی و تربیتی - مفاد این نظام بودند که نتیجه آن، خروجی‌های مشخص و مختص به آن نظام بود. اما در نظام رده‌بندی سنی فیلم از آنجا که اطلاعاتی در مورد میزان استفاده از محتوای علمی از سوی گروه تدوین‌کننده آن وجود ندارد، نمی‌توان با اطمینان در این مورد سخن گفت. شایان ذکر است که این نظام در ایران، در ظاهر فاصله جدی و چندانی با نظام‌های درجه‌بندی سنی فیلم در کشورهای صاحب صنعت سینما ندارد و نامربوط به نظر نمی‌رسد. از جهاتی، حتی می‌توان مزایایی برای این نظام در ایران برشمرد که یکی از آنها این است که مبنایی روشن و ساده را برای رده‌های سنی مختلف در نظر گرفته است؛ به‌نحوی که حتی مخاطبان غیرایرانی نیز تنها با مشاهده اعداد درج‌شده بر پوستر به راحتی خواهند توانست میزان تناسب محتوای فیلم را با سن خود دریابند؛ پس این نظام برای کشور ما که در آن هنوز عامل سواد رسانه‌ای چندان گسترش نیافته است، ابزار خوبی در جهت ساده‌سازی سواد رسانه‌ای برای قشری است که نمی‌داند مفاد هر رده‌بندی سنی دقیقاً چیست. در این نظام راهی ساده برای تشخیص میزان تناسب فیلم با روحیات مخاطبان تدارک دیده شده است، بنابراین باید این اتفاق را به فال نیک گرفت، زیرا نظام رده‌بندی سنی فیلم حتی در کشوری چون آمریکا نیز پس از مدتی نزدیک به ۶۰ سال در میان مخاطبان تثبیت شد و چنین اتفاقاتی در این روند، طبیعی به نظر می‌رسد. پس این نظام، متناسب با ظرفیت‌های جامعه ایران در نظر گرفته‌شده و از این نظر مزیت دارد که در آن، تمام گروه‌های سنی اعم از

کودک، نوجوان و حتی پیش از نوجوانی نیز لحاظ شده‌اند. با در نظر داشتن این نکات، اجرای این نظام در ایران گامی رو به جلو با هدف کمک به سواد رسانه‌ای است که با اتکا به آن، خانواده‌ها حین مراجعه به سینما می‌توانند در خصوص متناسب بودن محتوای آثار با سلیقه‌شان امنیت‌خاطر داشته باشند و از مواجهه با پدیده‌ای دور از انتظار محفوظ بمانند.

پیامدهای محتمل اجرای نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران

در فضایی که سینمای ایران در حال حرکت رو به تجاری‌شدن است، می‌توان روند فعلی آن را خلاف فرهنگی بودن دانست؛ زیرا برای تحقق عامه‌پسندی در آثار سینما، گاهی ابعاد فرهنگی کم‌رنگ می‌شوند تا فیلم، مورد پسند عموم قرار گیرد. در چنین اوضاعی، رده‌بندی سنی فیلم موضوعیت می‌یابد، هرچند که در این وضعیت، مسئولیت مواجهه با فیلم‌هایی که درجه‌بندی سنی خاص دارند، بر دوش مخاطب است. در این اوضاع، استفاده از نظام رده‌بندی سنی به پیامدهایی محتمل منجر می‌شود که عبارت‌اند از:

۱. کُندی نسبی تیغ ممیزی (سانسور) به معنای مطلق کلمه، زیرا دست شورای صدور پروانه نمایش باز می‌شود تا در ممیزی فیلم‌ها به صورت صفر و صدی عمل نکند و این پیامدی مثبت برای سینمای ایران است.

۲. تقویت سینمای تجاری (غیرفرهنگی) و گیشه‌که البته در نگاه اول برای اقتصاد سینمای ایران مضر به نظر می‌رسد، زیرا شاید باعث شود برخی گروه‌های سنی از رفتن به سینما محروم شوند. اما واقعیت این است که مراجعه مخاطبان به سینما، متناسب با این رده‌بندی سنی اختیاری است و تنها باعث می‌شود فیلم‌سازان برای روشن‌تر شدن رده‌بندی سنی فیلمشان با شورای صدور پروانه نمایش مذاکره کنند؛ و این خود اتفاق مبارکی است که در صورت ایجاد فرهنگ و بافت مناسب، اسبابی فراهم شود تا سازندگان

آثار برای داشتن مخاطبان گسترده‌تر، با نهادهای نظارتی چانه‌زنی و مذاکراتی سازنده داشته باشند تا از همان نگاه صفر و صدی به سینما جلوگیری شود و بسیاری از مشکلات با مشاوره و مذاکره حل شوند.

۳. نظام رده‌بندی سنی باعث افزایش امنیت/سلامت روانی خانواده‌ها می‌شود و به موجب آن، والدین این اطمینان را می‌یابند که فرزندشان متناسب با درجه‌بندی سنی قیدشده بر روی آثار به سراغ فیلم‌ها خواهند رفت و در معرض محتوای نامناسب قرار نخواهند گرفت.

۴. نظام درجه‌بندی سنی این قابلیت را دارد که از طریق زمینه‌سازی جهت احیای برخی ژانرها در سینمای ایران، باعث شود ژانرهای فراموش یا کم‌رنگ شده - مانند اکشن و ترسناک - بار دیگر احیا شوند و به رونق‌گیشه سینمای ایران کمک کنند.

۵. نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران کمکی خواهد بود به رشد سواد رسانه‌ای در کشور که مبتنی بر آن، نگاه انتقادی مخاطبان به محتوای رسانه‌ای افزایش خواهد یافت.

۶. در کشور ما دولت پیوسته در مورد انواع مختلف ممیزی کتاب، فیلم و... مورد انتقاد قرار گرفته و می‌گیرد. انجام نظام رده‌بندی سنی می‌تواند باعث شود تا سخت‌گیری‌ها در حوزه ممیزی کمتر شوند و در عوض آنکه، دولت با تیغ سانسور فیلم‌ها را ممیزی کند، فیلترکردن محتوای رسانه‌ای، به عهده خود مخاطبان و به‌ویژه خانواده‌ها گذاشته می‌شود تا بنا به پسند خود، به تماشای فیلم‌ها بروند و از سوی دیگر باز هم گفت‌وگو و مشاوره میان هنرمندان و مدیران دولتی به رفع هرچه بیشتر مشکلات سینمای ایران بینجامد.

۷. نظام درجه‌بندی سنی فیلم، می‌تواند از طریق زمینه‌سازی جهت ایجاد تعامل میان فیلم‌سازان و سازمان سینمایی، تقابل‌های فعلی نمایندگان این دو حوزه با یکدیگر را به حداقل ممکن برساند و از این طریق، بسیاری از تلاطم‌های بی‌سرانجام سینمای ایران فروکش خواهد کرد.

۸. امروز با توجه به اینکه ممیزی در فضای سینمای ایران، برخی محتواها را تابو تلقی می‌کند، در بسیاری اوقات این محتواها به تابوهای مصنوعی تبدیل می‌شوند. اکنون بسیاری از فیلم‌های کم‌مدی از طریق بازی کردن با این تابوها و به صورت تلویحی، در صدد جذب مخاطب هستند. با تصویب و اجرای نظام رده‌بندی سنی و از طریق زمینه‌سازی برای شکسته شدن تابوهای سینمای گل‌خانه‌ای و ممیزی‌شده، از چنین اتفاقاتی می‌توان ممانعت کرد تا این تابوهای مصنوعی در سینمای ایران موضوعیت خود را از دست بدهند و هیچ فیلمی نتواند با برچسب تابوشکنی مخاطب کاذب برای خود به دست بیاورد.

توانایی در جذب هدفمند مخاطب خاص به سینما

در کشورهای صاحب صنعت سینما نیز بحث رده‌بندی سنی فیلم در طول زمان تثبیت شده است. گرچه در بدو امر هیچ نوع ارتباطی میان مخاطبان و آن شکل نگرفته بوده و بدان عمل نمی‌شد؛ مخاطبان به تدریج و با آموزش‌هایی که در این مورد دیدند، آن را جدی گرفتند و بدین ترتیب اجرای رده‌بندی سنی هدفمند شد و موضوعیت یافت. این اتفاق باعث شد رده‌بندی برای فیلم‌سازان نیز موضوعیت پیدا کند، زیرا مخاطب برایشان در اولویت بود. در موقعیت فعلی نظام رده‌بندی سنی در ایران، مردم توجه چندانی به درجه‌بندی‌های قیدشده در مورد آثار ندارند، زیرا این پدیده هنوز در فضای کشور ما نوپاست و بسیاری اوقات در مورد آن به‌شکلی سلیقه‌ای رفتار می‌شود و بنابراین، چندان نظام‌مند به‌نظر نمی‌رسد. اکنون به‌نظر می‌رسد هنوز فرهنگ ایجاد و عمل به این نظام در ایران شکل نگرفته است و مردم با این موضوع چندان هماهنگ نشده‌اند و حتی بسیاری ممکن است چیزی در مورد آن نشنیده باشند. در هر صورت، اجرای این طرح را باید نقطه آغازی برای فرهنگ‌سازی دانست و نباید حداکثر انتظارات را از اجرای آن در این مرحله داشت، زیرا اصل عملیاتی شدن این رویداد به مواجهه

مردم با آن برمی‌گردد و اینکه خانواده‌ها تا چه حد به برچسب‌های رده‌بندی سنی آثار حساس شوند و توجه کنند. در اوضاع فعلی این طرح تنها در ایران کنجکاوی برانگیز به نظر می‌رسد و ممکن است برخی پیامدهای منفی را نیز در پی داشته باشد؛ اما در نهایت سینمای ایران ناچار است این هزینه را پرداخت کند تا به تدریج فرهنگ عمل به این نظام از طریق نهادهایی چون خانواده، نهادهای آموزشی، فرهنگ‌سراها و... ایجاد شود؛ البته در این زمینه برنامه‌های گوناگونی که ذیل هدف افزایش سواد رسانه‌ای در جامعه ایجاد شده‌اند نیز می‌توانند نقشی مهم ایفا کنند و در زمینه مصرف رسانه‌ای و فرهنگی، مخاطبان را آموزش دهند تا دریابند هر رده سنی می‌تواند تبعات مربوط به خود را داشته باشد و بهتر است از سوی مخاطب هدف خود، مصرف شود. به نظر می‌رسد روند فرهنگی در ایران، اجرای نظام رده‌بندی سنی فیلم را اقتضا می‌کند؛ پس می‌توان به آن خوش‌بین بود، زیرا می‌تواند به افزایش آگاهی و دانش رسانه‌ای مردم کمک کند. بنابراین در آینده زمینه اجرایی شدن آن نیز تسهیل خواهد شد؛ هرچند که در موقعیت فعلی در این زمینه وضعیت مطلوبی نداریم و اجرای این طرح می‌تواند پیامد منفی نیز داشته باشد. امروز باید در زمینه اجرای این طرح تمرین کنیم تا دریابیم که تا چه حد می‌توان با برنامه‌ریزی درست، در این زمینه به مردم آموزش مناسب ارائه کرد.

ایجاد تنوع ژانر در سینمای ایران

نظام درجه‌بندی سنی اگرچه می‌تواند نقشی مهم و مفید را در ایجاد تنوع ژانر در سینمای ایران ایفا کند؛ اما مشکل اصلی سینمای ایران در حوزه نداشتن تنوع ژانر، چندان مرتبط با سازوکار نظامی از این دست نیست؛ هرچند که شاید بازبودن دست فیلم‌سازان در ساخت صحنه‌های به‌طور مثال خشونت‌آمیز، بتواند برخی هنرمندان را برای ساخت اثری با چنین ویژگی‌هایی ترغیب نماید. اما مشکل اصلی در این زمینه، نبود مهارت و

امکانات در میان فیلم‌سازان ایرانی برای ساخت آثاری در ژانرهایی چون سینمای پلیسی، وحشت و... است. در چنین اوضاعی است که فیلم‌سازان ترجیح می‌دهند سراغ درام‌های اجتماعی بروند که طیف وسیعی از مسائل را در خود جا می‌دهد و به نسبت مهارت کمتری نیز می‌طلبند. دشواری تولید اثر در ژانرهایی که مخاطب خاص از سنین بالا دارند مهم‌ترین دلیل نبود تنوع ژانر در سینمای ایران است. پس احتمال اندکی وجود دارد که این نظام درجه‌بندی سنی بتواند در طولانی‌مدت فیلم‌سازان را ترغیب نماید تا با کاهش محدودیت‌ها در نمایش صحنه‌های حساسیت برانگیز، بخواهند فیلمی در ژانر متفاوت بسازند.

تغییر در اقتصاد سینمای ایران

اجرای نظام رده‌بندی سنی فیلم در ایران، در اوضاعی که هنوز فرهنگ‌سازی درستی در این زمینه شکل نگرفته است، تبعات اقتصادی متنوعی برای سینمای ایران و به‌ویژه در بخش گیشه خواهد داشت، هرچند که کنترل آن در بخش‌هایی بسیار سخت و پیچیده خواهد بود؛ زیرا وقتی مخاطب بلیت خریداری و به سینما مراجعه می‌کند، راه‌دادن والدین کودک و راه‌ندادن خود کودک به سالن، چندان مقدر و منطقی نیست. از سوی دیگر در مورد نسخه‌های نمایش خانگی نیز اتفاقی مشابه می‌افتد و تماشای فیلم از سوی والدین و تماشا نکردن آن از سوی کودک، فرایندی سخت و پیچیده را به‌همراه دارد. این درحالی است که در تلویزیون، تدبیر این اتفاق از راه‌هایی چون مدیریت ساعت پخش محتوای حساس برای گروه‌های سنی خاص کنترل‌شدنی است. اما در نهایت باید به‌خاطر داشت که ما در کشور و اوضاعی زندگی می‌کنیم که در آن، کنجکاوی بسیاری به محتواهای ممنوعه وجود دارد و به همین سیاق، احتمال این آسیب نیز وجود دارد که مخاطب ایرانی با هر سنی به‌شدت مشتاق تماشای آثاری با رده‌بندی سنی

۱۸+ باشد. باین‌حال، ذیل ممیزی کلان و کلی حاکم بر سینمای ایران که محدودیت‌های بسیاری را موجب شده است، اگرچه شاید بتوان برخی شوخی‌های نامناسب یا صحنه‌های خشن را برای مخاطبان محدود کرد، اما تا فرهنگ استفاده از این نظام و سازوکار اجرایی آن در جامعه نهادینه شود، مدت‌ها طول خواهد کشید و این یکی از آسیب‌های پیش روی این طرح خواهد بود. از سوی دیگر بسیاری از تبعات این طرح منوط به آن خواهد بود که اساساً تا چه میزان این نظام مبتنی بر صرفاً اخطار به مخاطبان پیش خواهد رفت و تا چه حد قرار است به‌صورت جدی از ورود گروه‌های سنی حساس‌تر به سالن برخی فیلم‌ها ممانعت شود؟ بنابراین تا سازوکار عمل نظام درجه‌بندی سنی به‌صورت کامل اجرا و مشخص نشود، طبیعتاً بر فروش فیلم‌ها نیز تأثیری نخواهد گذاشت و تمام خریداران بلیت برای هر فیلمی، بدون مواجهه با هر نوع ممانعت وارد سالن سینما خواهند شد. درعین‌حال، اگر اجرایی شدن این نظام بعدها تأثیر منفی روی فروش فیلم‌ها بگذارد، با واکنش‌های منفی بسیاری روبرو خواهد شد. به‌نظر می‌رسد که با توجه به بندهای این نظام، به‌عنوان تبعات اقتصادی آن، افزایش مخاطب برای سینمای ایران را نمی‌توان انتظار داشت، چون درحال‌هر مخاطبی با هر سنی می‌تواند به سینما برود و فیلم‌ها را ببیند؛ اما از سوی دیگر از تبعات مثبت اجرای آن می‌توان به این مورد اشاره کرد که شاید با سازوکارهای مناسب بتواند به کاهش تعداد مخاطبان نیز نینجامد که خود اتفاقی مثبت خواهد بود.

چالش‌های پیش روی نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران

وجود نظام درجه‌بندی سنی برای سینمای ایران لازم است، اما اینکه دستورالعمل ابلاغ‌شده در این زمینه به چه میزان کارشناسی شده و علمی

است، جای بحث دارد؛ زیرا به‌نظر شتاب‌زده تدوین شده است و بسیار نزدیک و مشابه به استانداردهای جهانی می‌رسد. در این زمینه اشاره به چند نکته حائز اهمیت است: نخست اینکه تیم یا افرادی که این رده‌بندی سنی مبتنی بر دیدگاه و تشخیص آنان دربارهٔ تعیین سن‌های شاخص، مانند +۱۲ یا +۱۵ تعیین شده است، تا چه حد تخصص چنین کاری را داشته و دارند؟ و آیا می‌توان براساس تخصص لازم و کافی، تیم‌هایی تشکیل داد تا به‌شکلی استانداردتر به این مهم توجه شود و بدین طریق سلايق غیرکارشناسی در آن دیده نشود؟ این درحالی است که اکنون و در نسخهٔ فعلی دستورالعمل نظام رده‌بندی سنی، تشخیص معیارهای رده‌بندی برعهدهٔ شورای پروانه نمایش گذاشته شده است که مشخص نیست آیا اهلیتی در میان اعضای این شورا وجود دارد که این معیارها را تخمین بزنند؟ پاسخ به این سؤالات از این‌رو اهمیت دارد که در این زمینه با معیارهایی کمی مواجه نیستیم که مبتنی بر آن، بتوان کم یا زیاد بودن محتوای نامناسب را تشخیص داد، بلکه مبنای کارشناسی در این زمینه کیفی و بسیار مهم است. در اوضاع حاضر، تخصص اعضای شورای پروانه ساخت برای تحقق این مهم مورد تردید است.

تعیین این نظام قدمی مثبت برای شفاف کردن معیارهای ممیزی سینمای ایران است؛ زیرا براساس معیارهای غیرشفاف همیشگی در این زمینه، حتی بسیاری از آثار مورد استقبال سینمای ایران در دهه‌های ۶۰ و ۷۰ که در آن زمان به فیلم‌الگو تبدیل شده بودند، امروز قابل نمایش نیستند. امروز با توجه به تغییر ذائقه و خود اعضای ممیزان، معیارها دچار تغییر شده‌اند و این امر از فصلی و موقتی بودن معیارهای ممیزی حکایت دارد. بنابراین می‌توان بدین نکته اشاره کرد که یکی دیگر از کارکردهای این نظام، نجات برخی از فیلم‌هایی است که بنا به دلایلی چون نمایش خشونت بیش از حد، مجال اکران پیدا نکرده‌اند و اکنون با تمهیداتی چون اکران محدود

یا اکران با درجه سنی بالا می‌توانند به نمایش درآیند. نکته مهم اینجاست که در ۴۰ سال اخیر، روند خودسانسوری فیلم‌سازان سینمای ایران بدین شکل پیش رفته است که فیلمی با نمایش خشونت بسیار بالا کمتر ساخته می‌شود، زیرا اساساً ژانری که این جنس از خشونت را بطلبد - مانند ژانر اکشن - در سینمای ایران نایاب است. نکته دیگر این است که این نظام درجه‌بندی اگرچه به رفع بخشی از مشکلات ناشی از ممیزی‌های سلیقه‌ای و فصلی کمک می‌کند، کماکان هیچ بخش مجزایی در این نظام، برای منازعات عقیده‌محور ممیزی‌های سینمای ایران پیش‌بینی نشده است، درحالی‌که مشکل بسیاری از فیلم‌های اکران‌نشده و توقیفی سینمای ایران، عقیدتی است. یک چالش مهم این نظام آن است که راه‌حلی برای مشکل فیلم‌هایی از این قبیل ندارد و نخواهد داشت و حتی در این زمینه، این شائبه وجود دارد که شاید به توسعه ممیزی در سینمای ایران نیز بینجامد. بنابراین با توجه به نکات یادشده، در مورد ضمانت اجرایی نظام رده‌بندی سنی، ابهامات مهمی وجود دارند که پاسخ به آنان تا حد زیادی به نتیجه اجرای این طرح در بلندمدت بستگی دارد؛ مانند اینکه در نتیجه اجرای این طرح، چه فیلم‌هایی با رده‌بندی سنی مخصوص به خود قابلیت نمایش پیدا می‌کنند و از توقیف نجات می‌یابند؟ چالش بسیار مهم دیگر، این است که این نظام به‌نظر به‌شکل توصیه‌ای تنظیم شده است و برای جلوگیری از حضور افراد با گروه‌های سنی پایین‌تر از آنچه فیلم می‌طلبد، تضمینی در آن نیست. کمااینکه در سینمای ایران صحنه‌های همراه با خشونت یا مستهجن که بخواهد درجه سنی ۱۸+ دریافت کند، نداریم. اما در چنین اوضاعی، سؤال مهمی که پیش می‌آید، این است که چنین نظامی بابت چه مصادیقی از سینمای ایران تدوین شده است؟ همین امروز فیلم‌هایی در سینماها اکران می‌شوند که به‌لحاظ به‌کار بردن الفاظ رکیک و مستهجن

یا نمایش برهنگی مردانه بسیار تند و تیز هستند، اما هیچ درجه‌بندی سنی نیز دریافت نکرده‌اند و روشن نیست که این درجه‌بندی چگونه ایجاد شده است. این اتفاق سبب می‌شود کارکرد چنین سازوکاری در سینمای ایران که خود، یک سیستم برچسب‌زنی و محدودیت‌آفرین بزرگ‌تر - برای مسائلی چون حجاب، مسائل زناشویی، برهنگی و... دارد، مورد انتقاد قرار گیرد. معلوم نیست که آیا این محدودیت جدید و اضافه، می‌تواند مشکلی را در سینمای ایران حل کند یا اینکه بالعکس، خود به افزایش محدودیت‌ها خواهد افزود؟ بنابراین مجهول بودن کارکرد نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران را می‌توان مهم‌ترین چالش پیش روی این نظام دانست.

نسبت نظام رده‌بندی سنی فیلم در ایران با دغدغه‌های سینماگران ایرانی

امروز و در آغاز مسیر اجرای نظام رده‌بندی سنی در ایران، به نظر می‌رسد در میان سینماگران و نسبت به این پدیده، استقبال نسبی وجود داشته باشد. در وهله اول، طبیعی است که سینماگران به منفعت آثار خویش نگاهی داشته باشند؛ اما از سوی دیگر باید توجه داشت که سینمای ایران امروز در وضعیتی قرار دارد که به موجب آن - از آنجا که این نظام هنوز به میزان لازم عملیاتی نشده است - چانه‌زنی فیلم‌سازان بیشتر بدین سمت پیش خواهد رفت که برای آثارشان رده‌بندی‌های سنی بزرگسالان +۱۸ دریافت کنند؛ زیرا مطلع هستند نه تنها به لحاظ تعداد مخاطب ضرری نخواهند کرد، بلکه چنین امری برایشان تبلیغاتی ویژه از نظر رد کردن خطرمرزها خواهد بود. امروز فیلم‌سازان به دنبال مخاطبان انبوه‌تر هستند و اگر هرگونه برچسب رده‌بندی سنی بتواند سبب شود که اثرشان مورد کنجکاوی بیشتری قرار گیرد، به یقین از آن استقبال خواهند کرد، کما اینکه بسیاری از فیلم‌سازان برای تبلیغ آثارشان، پول می‌دهند تا منتقدانی برایشان نقد منفی بنویسند و منتشر کنند. آنچه مهم به نظر می‌رسد ذکر این نکته است که برای هرگونه

پیش‌بینی دقیق، در حال حاضر باید منتظر بروز نتایج اجرایی شدن این نظام باشیم تا دریابیم که این نتایج محسوس و مهم هستند یا نه و با این نتایج، از جهت افزایش تعداد مخاطب، اطمینان خانواده‌ها به برچسب رده‌بندی فیلم‌ها و موارد دیگر، چه تغییراتی در سینمای ایران رقم خواهد خورد.

اگرچه سینماگران نیز جزو آن دسته از متخصصانی هستند که برای اجرای نظام رده‌بندی سنی و نظارت بر آن باید نقش جدی داشته باشند، کماکان مهم‌ترین نکته در مورد نظام مذکور و موارد مشابه آن، این است که دریابیم مخاطبان درگروه‌های سنی مختلف در این دوره زمانی، چه نیازهایی دارند و چه محتوایی برای آنها مناسب هستند یا نه. مباحثی از این دست به پارادایم‌هایی چون روان‌شناسی کودکان مربوط است که در این زمینه، حتی سینماگران کودک نیز به اندازه متخصصان علم روان‌شناسی صاحب صلاحیت برای نظارت در این زمینه نیستند و خودشان نیز باید در این زمینه‌ها مشاوره تخصصی بگیرند تا اثری مقبول تولید کنند. بنابراین در این زمینه، متخصصان بین‌رشته‌ای صلاحیت بیشتری نسبت به خود سینماگران برای عمل و نظارت دارند. صحبت کردن و تصمیم‌گیری درباره مباحثی چون سن و سال مخاطبان، طبیعتاً به متخصصینی خارج از حوزه سینما نیاز دارد که مشخص نیست در دستورالعمل فعلی و نظام رده‌بندی مذکور، تا چه حد ملاحظات لازم دیده شده است، درحالی که برای تصمیم‌گیری در سطحی این چنین بنیادین، به اتخاذ تصمیماتی تخصصی و علمی نیاز است.

بنابراین پیامدهای مثبت اجرای این نظام رده‌بندی سنی در گرو این است که این طرح به خروجی ملموس برسد، زیرا در غیر این صورت، کندی تیغ ممیزی کماکان یک رویا برای سینمای ایران خواهد بود. باید دید چه فیلم‌هایی با ایجاد این نظام به اکران خواهند رسید که پیش از این ساختار ممیزی اجازه هرگونه نمایشی را به این آثار نمی‌داده است. اگر این نظام

رده‌بندی سنی جدی گرفته شود، اجرای آن برای شروع، گامی مثبت برای فضای کلی سینمای ایران تلقی می‌شود. سینماگران نیز در انتظار مشاهده نتایج عینی اجرای این طرح هستند و طبیعی است که اگر در نتیجه اجرای آن، آثارشان با کاهش مخاطب مواجه شود، واکنش مثبتی از خود بروز ندهند؛ اما تا به امروز مواجهه سینماگران با این طرح مثبت بوده است، زیرا حدس می‌زنند برخی از فیلم‌هایی که اکنون در محاق توقیف هستند، بتوانند در آینده نزدیک به اکران عمومی برسند.

بندهای چالش برانگیز دستورالعمل نظام درجه‌بندی سنی فیلم در ایران

در میان بندهای مربوط به اجرای نظام درجه‌بندی سنی، چند بند وجود دارد که در صورت فقدان شفاف‌سازی در مورد سازوکار عمل و به‌طور کلی معنایشان، می‌تواند چالش‌های مختلفی را برای مصوبان و مجریان این نظام در پی داشته باشند. این بندها عبارت‌اند از:

تبصره ۲ ماده ۳: برای درجه‌بندی ۱۸ + مدیران سینما مکلف به جلوگیری از حضور افراد زیر ۱۸ سال به سالن‌های سینما هستند و در سایر درجه بندی‌ها مسئولیت اجرا برعهده والدین یا همراه بزرگسال است:

محتوای این بند از آنجا که با اوضاع فعلی جامعه ما چندان همخوان نیست، می‌تواند مسائل و واکنش‌های بسیاری را در میان هنرمندان و کارشناسان در پی داشته باشد، زیرا تا حد زیادی برای مخاطبان ایجاد تکلف می‌کند؛ پس واکنش منفی در پی خواهد داشت. بهتر بود چنین تکلیفی به‌جای آنکه به سینماگران یا مدیران سینما واگذار شود، به خود خانواده‌ها محول می‌شد. در اوضاع کنونی، اجرای مواردی از این زمره بسیار دشوار است و اعتراض سینماداران را در پی خواهد داشت. در عمل نیز اگر فیلمی باشد که شامل چنین رده‌بندی سنی شود، متضرر خواهد شد. البته به‌نظر می‌رسد که این بند از آن‌رو تعریف شده که احتمال وجود فیلمی با این درجه‌بندی سنی

در سینمای ایران بسیار کم است و بنابراین این بند تنها برای احتیاط در دستورالعمل گنجانده شده است. در کل بهتر بود این بند حذف می‌شد و ابتکار عمل در این زمینه مانند تمام کشورهای صاحب صنعت سینما، به خود مخاطبان واگذار می‌گشت.

ماده ۹: لازم است در طول نمایش فیلم حداقل ۵ نوبت، متن هشدار به صورت زیرنویس در فیلم درج شود که این زیرنویس ۳۰ ثانیه قبل از نمایش بخش‌های نامناسب گروه سنی نمایش داده شود:

این بند درحالی تعریف شده است که مخاطب حاضر در سالن سینما، برای آن پا در سالن نمایش فیلم می‌گذارد که قصد دارد از طریق تجربه لذت غوطه‌وری در فضا و جهان فیلم از تماشای آن لذت ببرد و از این طریق سرگرم شود. اگر قرار باشد موضوع این ماده عملیاتی شود، تا حد زیادی مخل فرایند تماشای فیلم در سالن سینما خواهد شد، زیرا برای مدت زیادی مخاطب را درگیر مسئله‌ای حاشیه‌ای خواهد کرد که منفصل شدن مخاطب از جهان فیلم را در پی خواهد داشت و ذهنیت او را نیز به حاشیه خواهد برد. این تمهید نیز از طریق راه‌هایی چون واگذاری حق انتخاب به مخاطبان و خانواده‌ها یا ذکر رده‌بندی سنی فیلم در پوستر و دیگر مواد تبلیغاتی، می‌توانست محقق شده و با آگاهی‌بخشی به مخاطبان به مقصود رسانده شود. موضوع چنین ماده‌ای اساساً ضرورت روشنی ندارد و قابل حذف است.

این دو ماده مهم‌ترین مواد چالش برانگیز موجود در متن دستورالعمل نظام رده‌بندی سنی فیلم هستند، هرچند که بر سر برخی بندهای دیگر نیز چالش‌هایی وجود دارد؛ مانند اینکه باید یک‌شانزدهم فضای مواد تبلیغاتی به درج رده‌بندی سنی فیلم اختصاص داده شود که چنین عملی، البته اگرچه چندان چالشی به نظر نمی‌رسد، اعتراضاتی را نیز در پی داشته است. باید این نکته را هم مدنظر قرار داد که چنین اتفاقی به مراتب از یادآوری

درجه‌بندی سنی حین نمایش فیلم مفیدتر است، زیرا وظیفه‌اش در باب آموزش و اطلاع‌رسانی به مخاطب را فقط تا زمان ورود مخاطب به سالن انجام می‌دهد و از آن به بعد، محل تماشای فیلم برای مخاطب نخواهد شد.

بخش سوم:

پیشنادهایی برای نظام درجه بندی سنی فیلم در ایران

نظام رده بندی سنی فیلم در ایران، می تواند تجربه ای مشابه آنچه در کره جنوبی در قاره آسیا برای سینمای این کشور در پی داشت، برای کشور ما نیز به ارمغان آورد. فضای کلی و سیاسی-اجتماعی حاکم بر جامعه و سینمای ما، باعث خواهد شد تا در بلندمدت، این مدل جدید نظارت بر فیلم ها، جایگزین نظم و ممیزی پیشین شود؛ این اتفاق البته در وضعیت فعلی چندان متصور نیست؛ اما مطالبه اش به قدری جدی خواهد شد تا تحقق آن به نحو احسن انجام گیرد. بنابراین در زمینه حسن اجرای نظام مدنظر می توان پیشنهاداتی ارائه داد که حتی اگر چندین سال بعد - که زیرساخت و زمینه عمل به آن در کشور ایجاد شد- به آنان مراجعه شود، قادر خواهد بود تأثیرات مثبت خود را در فضای سیاست گذاری های کلان برجای بگذارد.

۱. مهم ترین پیشنهاد در این زمینه - که احتمالاً ناگزیر از اجرای آن نیز خواهیم بود- این است که تصویب، اجرا و نظارت بر حسن اجرای این نظام، به مرکزی جز سازمان سینمایی واگذار شود. برای تحقق این مهم، لازم است که متخصصان حوزه های سینما، علوم تربیتی، جامعه شناسی، رسانه و ارتباطات، حقوق و... در این زمینه بیش از پیش مشارکت داده شوند

تا سازوکار اجرایی این نظام، مانند کشورهای پیشرو چون انگلیس، بهبود یابد و الزامات آن قابلیت اجرایی بیشتری یابد. حتی اگر قرار است معاونت نظارت و ارزشیابی سازمان سینمایی دستور نهایی در زمینه رده‌بندی سنی فیلم را صادر کند، باز هم می‌تواند از نظر مشورتی این متخصصان مدد گیرد؛ بدین شکل که کمیته یا زیرکمیته‌ای متشکل از متخصصان - مثل کره جنوبی - نظر خود را درباره رده‌بندی سنی یک فیلم اعلام کنند تا در نهایت رأی نهایی درباره آن از سوی نهاد متولی امر صادر شود.

۲. به‌عنوان پیشنهادی برای اجرا در بلندمدت، به‌نظر می‌رسد که ایجاد یک نظام درجه‌بندی سنی کلان برای تمام تولیدات مختلف رسانه‌ای - مانند تجربه بریتانیا - ناگزیر باشد که مطابق آن، انجام درجه‌بندی سنی محصولات رسانه‌ای به یک نهاد یا انجمن تخصصی و غیردولتی با تمام تخصص‌های میان‌رشته‌ای که پیش‌تر ذکر شدند، واگذار گردد. این نظام کلان بسیاری از تولیدات رسانه‌ای مانند فیلم، بازی، نرم‌افزار و... را دربر خواهد گرفت و برای هر یک از این حوزه‌ها و به فراخور نیازهای موجود در هر حوزه، درجه‌بندی اختصاصی آن را تعیین خواهد کرد؛ بنابراین اگر مسئولیت درجه‌بندی تمام این محصولات تنها به یک نهاد مشخص غیردولتی واگذار شود - که البته تعامل و همکاری‌هایی با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز خواهد داشت - می‌تواند موجبات موفقیت بیشتر این نظام درجه‌بندی را فراهم آورد، زیرا در مواجهه با امر درجه‌بندی، هم دموکراتیک و هم تخصصی‌تر عمل خواهد کرد و هم به‌موجب آن، بسیاری از انتقاداتی که در مورد درجه‌بندی فعلی و در باب مسائلی از جمله دلیل اختصاص برخی درجه‌بندی‌ها به برخی فیلم‌ها وارد است، از سوی انجمن تخصصی پیشنهادی با زبان و بیانی تخصصی پاسخ داده خواهد شد. این امر باعث خواهد شد بار مسئولیت از دوش نهادی حاکمیتی - چون وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی - که تخصص پاسخ‌گویی

به برخی انتقادات تخصصی را ندارد برداشته شود و به‌شکلی تخصصی‌تر و در جایی دیگر پیگیری گردد. در برهه‌ای از تاریخ، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان ظرفیت‌هایی برای تبدیل شدن به چنین نهاد تخصصی را داشت، اما امروز این ظرفیت بسیار کم‌رنگ شده است و تا حد زیادی وجود ندارد؛ ایجاد نهادی مشابه این کانون با ظرفیت‌های گسترده‌تر شدنی است و باید در مورد آن بحث صورت گیرد.

۳. آموزش عمومی مخاطبان با گروه‌های سنی حساس‌تر و خانواده‌ها در مورد درجه‌بندی سنی تولیدات رسانه‌ای راهکار مهمی است که می‌تواند به پیشبرد اهداف این نظام رده‌بندی کمک شایانی داشته باشد.

۴. باید تمهیداتی در نظر گرفته شود تا فیلم‌سازان نیز این نظام درجه‌بندی را جدی بگیرند، زیرا تازمانی که این درجه‌بندی برای فیلم‌سازان، تنها در حکم توصیه‌هایی ناکارآمد تعریف شده باشند، آن‌ها هم اهمیتی به اینکه اثرشان چه درجه‌بندی را دریافت کند ندارند؛ اما زمانی که با این چالش مواجه شوند که درجه‌بندی سنی فیلم می‌تواند به بهای کاهش چشم‌گیر تعداد مخاطبان آثارشان تمام شود، بی‌شک نظام درجه‌بندی سنی فیلم را جدی خواهند گرفت و در مورد آن، حاضر به تعامل و گفت‌وگو خواهند شد.

درنهایت، به نظر می‌رسد پیش از ارائه هر نوع راهکار و پیشنهادی باید صبر داشت تا نکات حاضر در دستورالعمل نظام درجه‌بندی سنی فیلم به‌طور کامل اجرایی شود تا بتوان بر روی خروجی‌های آن پیشنهاداتی ارائه کرد. پیشنهاداتی از قبیل اینکه یک بنر حاوی درجه سنی مشخص برای هر فیلم هنگام خرید بلیت آن در سایت فروش بلیت درج شود، پیشنهاد خوبی است که باید صبر کرد تا عمل به آن در طول زمان، هم از جانب مدیران و هم مخاطبان به یک رویه تبدیل گردد و توجه کردن به این بنر درجه‌بندی، مهم و حیاتی قلمداد شود. نکته مهم دیگر این است، توصیه‌هایی که در این

نظام درجه‌بندی ذکر شده‌اند، تا جایی درست به نظر می‌رسند که امر توجه به درجه‌بندی سنی را کاملاً به خود مردم واگذار کرده‌اند و این اتفاق باید به صورت مطلق تحقق یابد تا به تدریج درجه‌های مختص فیلم‌ها، تعریف خود را نزد مردم پیدا کنند؛ زیرا نکات مشروح در این دست‌ورالعمل، شرح وظایف خود مردم در قبال خودشان است، چون اختیار در عمل - مثل تمام نقاط جهان- نزد مردم است و مدیران تنها می‌توانند در این زمینه توصیه‌ها یا نهایتاً اظهارهایی داشته باشند. بنابراین عامل مهم در مورد تثبیت این نظام درجه‌بندی سنی، تمرکز بر تکرار سازوکارهای عملیاتی شدن آن است تا عمل بدان، نزد مخاطبان به عادت تبدیل شود. البته باید توجه داشت که در کنار این واگذاری به مردم، حضور کارشناسان و متخصصان در زمینه تعیین اعداد درجه‌بندی سنی ضروری است، زیرا همان‌طور که پیش‌تر ذکر شد اینجا با یک مسئله تربیتی، روان‌شناختی و... مواجهیم که باعث می‌شود شناخت ما از روحيات کودکان و نوجوانان یا اینکه این مخاطبان تا چه حد خشونت یا محتوای حساسیت برانگیز دیگر را بخواهند تافت، براساس نظرات این جمع کارشناسان شکل گیرد که به‌طور مشخص جایگاه و قدرت تصمیم‌گیری در این زمینه را دارند و می‌توانند پایگاهی کارشناسانه به نظام درجه‌بندی سنی فیلم بیفزایند.

ضمیمه: آیین نامه نظام درجه بندی سنی برای

فیلم های سینمایی ایران

متن پیش نویس اولیه آیین نامه نظام درجه بندی سنی در تاریخ ۹ اردیبهشت ماه ۹۸ از سوی سازمان سینمایی منتشر شد و سپس، در تاریخ ۴ شهریور ماه ۹۸، نسخه نهایی این آیین نامه همراه با اسامی اعضای منصوب در هیئت رده بندی سنی آثار سینمایی در تارنمای سازمان سینمایی درج گردید. براساس گزارش روابط عمومی سازمان سینمایی، این هیئت مرکب از ۳۰ شخصیت آشنا با فیلم و سینما در حوزه های فرهنگی، آموزشی، تربیتی، روان شناسی، جامعه شناسی و رسانه به شرح ذیل است:

مرضیه ابراهیمی، حمیدرضا ابیک، اسدالله اعلائی، محمود امانی تهرانی، عماد افروغ، رضا امیرخانی، مرضیه برومند، رضا پورحسین، سمیه توحیدلو، مهدی تهرانی، مریم جلالی دهکردی، علی زرافشان، مهری زعفرانی، محمد سلگی، روح الله عالمی، افشین علا، مهرزاد دانش، مصطفی رحماندوست، فریدون عموزاده خلیلی، سیدعلی کاشفی خوانساری، محسن کاشانی وحید، عباس کاظمی، الهه کسمایی، میترا لبافی، جواد محقق، سیدمحمدتقی معراجی، سیدمحمدحسین نواب، مهدی نوید ادهم، وحید نیکخواه آزاد و محمدرضا وصفی.

نظام‌نامه درجه‌بندی سنی فیلم‌های سینمایی

فصل اول: اهداف

ماده ۱: اهداف موردنظر در اجرای این شیوه‌نامه عبارت‌اند از:

۱. ارزیابی تمامیت فیلم با معیارهای فرهنگی، عرفی و مذهبی جامعه با هدف بدآموز نبودن آثار برای تمامی گروه‌های سنی.
۲. هدایت گروه‌های سنی ناتوان از درک نادرستی فعالیت‌های ضد قوانین و هنجارهای عمومی جامعه.
۳. پرهیز از نمایش تبعیض قومی، نژادی، جنسیتی و مذهبی، معلولیت‌های ذهنی، جسمی و جنسی و نیز پیش‌گیری از نمایش حرکات و الفاظ رکیک و نامناسب برای کودکان و نوجوانان.
۴. حمایت از گروه‌های سنی در معرض خطر در برابر نمایش خشونت افسار گسیخته، خون‌ریزی، رفتارهای هیجانی و مجرمانه مانند استفاده از اسلحه گرم یا سرد، خودکشی، خودآزاری.
۵. جلوگیری از تأثیرگذاری مثبت نمایش مصرف مشروبات الکلی، سیگار و مواد مخدر با تأکید بر پرهیز از آموزش تولید این‌گونه مواد.

فصل دوم: رده‌بندی سنی

ماده ۲: براساس ماده ۱ این شیوه‌نامه و با توجه به تأثیر پیام‌های مستقیم و غیرمستقیم فیلم‌ها و فضای کلی آنها بر گروه‌های سنی مختلف، رده‌بندی سنی به تشخیص هیئتی مرکب از ۳۰ شخصیت آشنا با فیلم و سینما در حوزه‌های فرهنگی، آموزشی، تربیتی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و رسانه صورت می‌گیرد. اعضای این هیئت با حکم رئیس سازمان امور سینمایی و سمعی بصری برای مدت یک‌سال منصوب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها بلامانع است.

ماده ۳: رده‌بندی سنی فیلم‌ها به شرح زیر است و حسب مورد، جملات

مقابل هر گروه به‌طور کامل در متن پروانه نمایش و اقلام تبلیغاتی درج می‌شود.

۱. گروه ۹+ : تماشای این فیلم برای کودکان زیر ۹ سال توصیه نمی‌شود.

۲. گروه ۱۲+ : تماشای این فیلم برای افراد زیر ۱۲ سال توصیه نمی‌شود.

۳. گروه ۱۵+ : تماشای این فیلم برای افراد زیر ۱۵ سال توصیه نمی‌شود.

تبصره ۱: هیئت رده‌بندی سنی، آثاری را که هیئت پروانه نمایش یا معاون ارزشیابی و نظارت ارجاع می‌دهد، بازبینی کرده و براساس موارد مطروحه در ماده ۱، دلایل انتخاب گروه سنی را با ذکر مصادیق در صورت‌جلسات خود درج و در پاسخ به درخواست‌های احتمالی صاحبان آثار و یا به تشخیص خود، برای اطلاع عموم منتشر می‌کند.

تبصره ۲: فیلم‌هایی که مصادیق اعلام‌شده هیئت رده‌بندی سنی از آنها حذف شود، از شمول رده‌بندی خارج می‌شوند.

تبصره ۳: رده‌بندی سنی فیلم‌های غیرسینمایی (تله‌فیلم، سریال، مستند، ترکیبی و...) در صورت نیاز و به تشخیص معاونت ارزشیابی و نظارت سازمان امور سینمایی، توسط هیئتی بازبینی این فیلم‌ها صورت می‌گیرد یا به هیئت رده‌بندی موضوع این شیوه‌نامه ارجاع می‌شود.

تبصره ۴: مدیران سینما مکلف به جلوگیری از حضور افراد مشمول به سالن‌های سینما نیستند و مسئولیت اجرا به عهده والدین یا همراه بزرگسال است.

ماده ۴: معاونت ارزشیابی و نظارت براساس این شیوه‌نامه و در چارچوب مصوبات هیئت اکران نسبت به کاهش ظرفیت نمایشی فیلم‌های مشمول رده‌بندی سنی اقدام می‌کند.

فصل سوم: ضوابط و مقررات اجرایی

ماده ۵: دفاتر پخش فیلم، سالن‌های نمایش فیلم، مؤسسات ویدیو رسانه، سامانه‌های برخط نمایش فیلم، سامانه‌های پیش‌فروش و فروش اینترنتی

بلیت سینما و شرکت‌های پخش ویدیویی مکلف به اطلاع‌رسانی رده‌بندی سنی مندرج در پروانه نمایش فیلم‌ها در تمامی مواد تبلیغی، فضای فیزیکی و مجازی مرتبط با نمایش فیلم می‌باشند.

ماده ۶: اطلاع‌رسانی رده‌بندی سنی هر فیلم در مکان‌های نمایش فیلم باید قبل از رسیدن مخاطبان به گیشه فروش بلیت یا در محل گیشه فروش نصب گردیده و قابل رؤیت باشد.

تبصره: در فروش اینترنتی بلیت و یا تماشای برخط فیلم‌ها، مخاطب باید قبل از پرداخت وجه یا تماشای فیلم از رتبه سنی فیلم آگاه شده باشد.

ماده ۷: هشدار مربوط به رده‌بندی سنی هر فیلم باید قبل از شروع فیلم در سالن‌های سینما و همچنین قبل از نمایش در سایر بسترهای پخش، درج شود و سینماها، دفاتر پخش سینمایی، ویدیویی، مؤسسات ویدیو رسانه و سامانه‌های برخط نمایش فیلم، مسئول اجرای آن هستند.

ماده ۸: حداقل یک‌شانزدهم مساحت هر یک از مواد تبلیغی مانند عکس، پوستر، پلاکارد، سردر، بیلبورد، استند، مکان‌های تبلیغاتی و تلویزیون شهری، فضای مجازی، جلد نسخه ویدیویی، بلیت (اعم از چاپی و الکترونیکی) و سایر موارد تبلیغاتی باید به درج عبارت هشدار رده‌بندی سنی، مندرج در پروانه نمایش به‌شکلی واضح و قابل رؤیت اختصاص یابد.

فصل چهارم: تخلفات و مجازات‌ها

ماده ۹: معاونت ارزشیابی و نظارت سازمان امور سینمایی و سمعی بصری در چارچوب مقررات انضباطی آیین‌نامه‌های تأسیس و نظارت بر دفاتر و مؤسسات پخش فیلم، مؤسسات ویدیو رسانه، مراکز عرضه برخط ویدیویی، احداث سالن‌های نمایش فیلم و طرز کار آنها و نیز مقررات مربوط به سامانه‌های فروش اینترنتی بلیت، مجازات‌هایی را به شرح زیر برای هر یک از متخلفان اعمال می‌کند:

تبصره: تمامی مجازات‌های مندرج در این شیوه‌نامه با تصویب شورای اکران و تأیید رئیس سازمان امور سینمایی و سمعی بصری اجرا می‌شود.

ماده ۱۰: در صورت بروز تخلف از سوی دارندگان مجوز پخش فیلم، ضمن ابلاغ کتبی و درج در پرونده مدیران آن دفاتر، ضروری است متخلفان در اسرع وقت، اقدامات مورد انتظار و جبرانی را انجام دهند تا امکان ادامه نمایش فیلم فراهم شود. در صورت تکرار تخلف در مرتبه دوم از صدور پروانه نمایش فیلم بعدی آنها تا ۳ ماه جلوگیری خواهد شد و در صورت تکرار تخلف برای سومین مرتبه، پروانه فعالیت دفاتر موردنظر به مدت شش ماه تا یکسال تعلیق می‌شود.

ماده ۱۱: در صورت بروز تخلف از سوی دارندگان مجوز پخش ویدیویی، در مرتبه اول تذکر کتبی و جمع‌آوری نسخه‌های فیلم از بازار و تأمین و انجام اقدامات مورد انتظار برای بازپخش محصول و در صورت تکرار تخلف، پروانه فعالیت این شرکت‌ها تا سه ماه و در مرتبه سوم پروانه فعالیت آنها از شش ماه تا یکسال تعلیق خواهد شد.

ماده ۱۲: در صورت سهل‌انگاری مدیر سینما در قبال اطلاع‌رسانی صحیح و کامل رده‌بندی سنی اعلامی در پروانه نمایش، ضمن تذکر به وی برای انجام اقدامات مورد انتظار در اسرع وقت، در صورت تکرار تخلف، کارت فعالیت مدیر خاطی سینما به مدت ۳ ماه به حال تعلیق درمی‌آید و در صورت تکرار تخلف در مرتبه سوم، ضمن ابطال کارت مدیریت وی، حواله اکران فیلم جدید برای سینما به مدت ۳ ماه صادر نخواهد شد و طی این مدت درجه کیفی سینما نیز به مدت ۳ ماه، یک درجه تنزل می‌یابد.

ماده ۱۳: سامانه‌های برخط نمایش فیلم و مؤسسات ویدیو رسانه در صورت تخلف در مرتبه اول ضمن انجام فوری اقدامات جبرانی، تذکر کتبی دریافت می‌کنند و در صورت تکرار تخلف، پروانه فعالیت آنها به مدت ۳ ماه و در صورت تکرار برای مرتبه سوم به مدت شش ماه به حال تعلیق درخواهد آمد.

ماده ۱۴: سامانه‌های پیش‌فروش و فروش برخط بلیت سینماها، در صورت تخلف ضمن دریافت تذکر و تأمین سریع اقدامات موردانتظار، در صورت تکرار تخلف از یک تا سه ماه حق فروش بلیت را نخواهند داشت.

ماده ۱۵: نظارت بر حسن اجرای شیوه‌نامه رده‌بندی سنی فیلم‌های سینمایی به عهده معاونت ارزشیابی و نظارت سازمان امور سینمایی و سمعی بصری است.